

W

WERKZAAMHEID

Hoofdstuk 2

Seppe Van Gils

De laatste jaren wordt het discours over de arbeidsmarkt in de eerste plaats gevoerd in termen van het aantal personen dat betaalde arbeid verricht. De werkzaamheidsgraad, die uitdrukt hoeveel procent van de bevolking op arbeidsleeftijd aan de slag is, is een van de belangrijkste indicatoren geworden op basis waarvan de prestaties van een arbeidsmarkt worden beoordeeld.

Het aantal werkenden is in 2002 licht toegenomen, maar omdat ook de bevolking op arbeidsleeftijd is gestegen, resulteert dit in een stagnatie van de werkzaamheidsgraad. Voor het derde jaar op rij ligt het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd op ongeveer 63,5%. Ook de werkzaamheidsgraad in voltijds equivalenten (VTE) stagneert anno 2002, maar anders dan bij de 'gewone' werkzaamheidsgraad was er tussen 2000 en 2001 nog een toename. Daarnaast blijkt uit de prognose van de werkzaamheidsgraad dat deze ook in 2003 niet zal toenemen. Pas vanaf 2004 zal het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd opnieuw stijgen.

Vervolgens gaan we in dit hoofdstuk met behulp van een logistische regressie na wie er meer of minder kans heeft om aan de slag te zijn. De leeftijdsvariabele blijkt de grootste samenhang te vertonen met het al dan niet aan het werk zijn. Daarnaast blijkt nationaliteit op zich, naast leeftijd, geslacht en onderwijsniveau, een invloed te hebben op de kans om aan het werk te zijn. Dit toont aan dat er voor personen met een vreemde nationaliteit meer aan de hand is dan de klassieke achterstelling van laaggeschoolden, jongeren en senioren.

Ten slotte maken we enkele nuanceringen door de werkzaamheidsgraad naar onderwijsniveau verder op te splitsen. De werkzaamheidsgraad blijkt namelijk niet bij alle laaggeschoolden ver onder het niveau van de midden- en hogeschoolden te liggen.

1 *De recente evolutie*

We bespreken achtereenvolgens de recente evolutie van de werkzaamheidsgraad in personen (het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd) en van de werkzaamheidsgraad in voltijds equivalenten (VTE). Deze laatste graad geeft aan welk aandeel van de bevolking zou werken indien het totaal gepresteerde arbeidsvolume herverdeeld zou worden zodat iedere werkende een voltijdse job (37,4 uur per week) zou hebben. De hoogte van deze indicator wordt niet alleen bepaald door het aandeel werkenden, maar ook door het gemiddeld aantal uren dat die werkenden per week presteren.¹

1.1 *In personen*

De werkzaamheidsgraad duidt aan welk aandeel van de bevolking op arbeidsleeftijd aan het werk is. De evolutie van deze graad is dus zowel afhankelijk van de verandering van het aantal werkenden als van de verandering van het aantal personen op arbeidsleeftijd. Figuur 2.1 toont dat de werkzaamheidsgraad gestegen is van 60,8% in 1996 tot 63,5% in 2002. Deze stijging situeert zich tussen 1996 en 2000, de laatste twee jaren werd daarentegen geen toename van het aandeel werkenden meer waargenomen.²

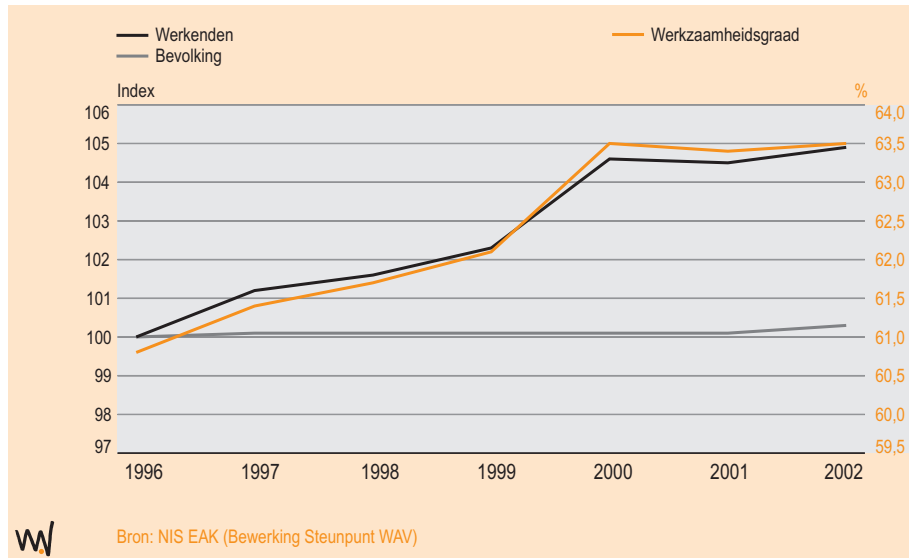
De figuur toont ook dat de stijgende werkzaamheidsgraad tussen 1996 en 2000 het gevolg is van een toename van het aantal werkenden. Het aantal personen op arbeidsleeftijd is in de beschouwde periode ongeveer gelijk gebleven. Tussen 2000 en 2001 blijft de bevolking op arbeidsleeftijd opnieuw op ongeveer hetzelfde niveau hangen, maar omdat er geen verdere stijging van het aantal werkenden kan worden gerapporteerd, stagneert de werkzaamheidsgraad. Ook in 2002 stagneert de werkzaamheidsgraad, maar de achterliggende factoren verschillen enigszins. Het aantal werkenden stijgt immers tussen 2001 en 2002 met zo'n 9 000 personen, maar omdat ook het aantal personen op arbeidsleeftijd stijgt, heeft dit op de werkzaamheidsgraad geen invloed (+0,1 procentpunt).

1 Voor de methodologische achtergrond van dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.

2 Voor een overzicht van gedetailleerd cijfermateriaal dat gebruikt wordt in dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

Figuur 2.1

Evolutie van de werkzaamheidsgraad, het aantal werkenden en het aantal personen op arbeidsleeftijd (Vlaams Gewest; 1996-2002)

In wat volgt bekijken we de evolutie van de Vlaamse werkzaamheidsgraad tussen 2001 en 2002 in detail. Het algemene beeld van Vlaanderen komt overeen met de Belgische cijfers: het aantal werkenden stijgt tussen 2001 en 2002 met een 14 000-tal personen, terwijl de werkzaamheidsgraad nagenoeg stagneert (-0,1 ppt). Deze stagnatie verhult evenwel een licht tegengestelde evolutie in het Waals en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In Wallonië daalt het aandeel werkenden (-0,5 ppt), terwijl er in Brussel een stijging is waar te nemen (+0,6 ppt).

Naar leeftijd zien we ten eerste dat, in tegenstelling tot vorige jaren, het aandeel werkende *jongeren* niet verder toeneemt. De werkzaamheidsgraad bij jongeren blijft steken op zo'n 34,5%, daar waar er in 2001 nog een stijging van 0,8 procentpunt zichtbaar was. Die stijging in 2001 was echter volledig toe te schrijven aan het aantal studenten met een (bij)job. Als we de studenten uit de berekening weglaten, daalde de werkzaamheidsgraad bij jongeren in 2001. Anno 2002 is de situatie iets anders: als we de studenten uit de berekening weglaten stagneert het aandeel werkenden onder de 15- tot 24-jarigen. In feite is dit dus een relatief positieve evolutie. Het aandeel werkenden onder de jongeren die niet meer studeren, stagneert tussen 2001 en 2002, terwijl er het jaar tevoren nog sprake was van een daling. Keerzijde van de medaille is dat het aandeel studenten met een baan daalt van 4,1% in 2001 tot 3,4% in 2002.

Tabel 2.1

Evolutie van de werkzaamheidsgraad (België, Vlaams Gewest, Waals Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest; 2001-2002) naar leeftijd, geslacht en onderwijsniveau (Vlaams Gewest; 2001-2002)

	Werkenden 2002 (n)	Werkzaamheidsgraad		
		2002 (%)	'01-'02 (ppn)	'00-'01 (ppn)
Vlaams Gewest				
Mannen				
15-64 jaar	1 430 458	71,6	-0,5	-0,7
15-24 jaar	134 928	37,0	-0,7	+0,6
15-24 jaar, zonder studenten	127 121	83,6	-1,2	-2,5
25-49 jaar	1 014 499	91,9	-0,4	-1,0
50-64 jaar	281 032	53,3	0,0	-0,6
Laaggeschoolden (25-64 jaar)	406 685	66,5	-0,1	-1,8
Middengeschoolden (25-64 jaar)	492 804	85,9	-0,1	-1,3
Hooggeschoolden (25-64 jaar)	396 041	88,8	-1,7	-1,1
Vrouwen				
15-64 jaar	1 073 279	55,2	+0,6	+0,6
15-24 jaar	110 865	31,6	+0,5	+1,0
15-24 jaar, zonder studenten	104 114	79,9	+1,0	+0,5
25-49 jaar	816 870	76,3	+0,8	+0,4
50-64 jaar	145 544	27,7	+0,8	+1,1
Laaggeschoolden (25-64 jaar)	228 926	37,6	+0,3	-0,1
Middengeschoolden (25-64 jaar)	360 616	67,8	-0,2	-0,1
Hooggeschoolden (25-64 jaar)	372 873	82,2	-0,1	+0,6
Totaal				
15-64 jaar	2 503 737	63,5	+0,1	-0,1
15-24 jaar	245 792	34,4	-0,1	+0,8
15-24 jaar, zonder studenten	231 236	81,9	-0,2	-1,1
25-49 jaar	1 831 369	84,2	+0,2	-0,3
50-64 jaar	426 576	40,6	+0,4	+0,2
Laaggeschoolden (25-64 jaar)	635 611	52,1	+0,3	-1,1
Middengeschoolden (25-64 jaar)	853 420	77,2	-0,1	-0,6
Hooggeschoolden (25-64 jaar)	768 914	85,4	-0,9	-0,2
Waals Gewest	1 193 458	54,9	-0,5	-0,3
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	350 085	54,5	+0,6	-0,6
België	4 047 280	59,9	-0,1	-0,2

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

Hfdst. 3 Bij de 25- tot 49-jarigen stellen we vervolgens voor het tweede jaar op rij geen significante beweging vast, waardoor de werkzaamheidsgraad op een hoog niveau stagneert. In Europees perspectief ligt het aandeel werkenden in deze leeftijdscategorie zeer hoog, en in tijden van een slabakkende arbeidsmarkt slaagt Vlaanderen er in om de werkzaamheidsgraad bij deze groep op een hoog niveau te houden.

Bij de *ouderen* ten slotte is een lichte stijging van de werkzaamheidsgraad merkbaar, het aandeel werkenden neemt toe van 40,1% in 2001 tot 40,6% in 2002. Deze stijging manifesteert zich evenwel enkel bij de vrouwen, enerzijds als gevolg van de geleidelijke verhoging van de pensioenleeftijd bij vrouwen en anderzijds als gevolg van een cohorte-effect. De toenemende arbeidsdeelname van vrouwen zet zich immers nog steeds door waardoor elke generatie vrouwen op arbeidsleeftijd actiever participeert aan de arbeidsmarkt dan de vorige generatie. Dit proces heeft zich ingezet eind jaren '60, begin jaren '70. Bij de jongste generaties is dit cohorte-effect bijna uitgespeeld, maar bij de 45- tot 54-jarigen zorgt dit effect nog voor een aanzienlijke stijging van het aandeel werkende vrouwen. Bij de oudere mannen blijft de werkzaamheidsgraad steken op 53,3%.

Als we het aandeel werkenden verder analyseren naar leeftijd en geslacht zien we dat niet alleen de werkzaamheidsgraad bij oudere vrouwen verder toeneemt, ook in de andere leeftijdscategorieën stijgt het aandeel werkende vrouwen. Bij de mannen daarentegen merken we in elke afzonderlijke leeftijdscategorie een stagnatie of een daling van de werkzaamheidsgraad. Dit wil zeggen dat niet enkel het hoger genoemde cohorte-effect en de geleidelijke optrekking van de pensioenleeftijd van vrouwen een verklaring kunnen bieden voor de tegengestelde evolutie van de werkzaamheidsgraad bij mannen en vrouwen. Een ander deel van de verklaring vinden we terug in het feit dat de minder gunstige economische conjunctuur haar tol eist, maar dat dit minder invloed heeft op de (niet-commerciële) dienstensectoren, waar heel wat vrouwen aan de slag zijn.

Voor de opdeling naar het onderwijsniveau becijferen we enkel de werkzaamheidsgraad voor de groep 25- tot 64-jarigen om het effect van de studenten uit te zuiveren.³ De cijfers leren ons dat het aandeel werkenden onder de hogeschoolden is achteruitgegaan met bijna 1 procentpunt, terwijl de werkzaamheidsgraad van de middengeschoolden stagneerde en die van de laaggeschoolden er zelfs licht op vooruit is gegaan (+0,3 ppt). Het aantal hogeschoolde werkenden stijgt tussen 2001 en 2002 wel lichtjes met 0,3%, maar omdat het totaal aantal hogeschoolden tussen 25 en 64 jaar veel sterker stijgt (+12,4%) heeft dit een daling van de werkzaamheidsgraad tot gevolg. Bij de laaggeschoolden is de stijging van de werkzaamheidsgraad niet een gevolg van een toenemend aantal jobs dat door laaggeschoolden wordt ingevuld. Bij de laaggeschoolden daalt het aantal werkenden immers met 2,3%, maar omdat het totaal aantal laaggeschoolde 25- tot 64-jarigen nog sterker daalt (-6,2%) resulteert dit in een (licht) stijgende werkzaamheidsgraad.

3 We nemen enkel de groep 25- tot 64-jarigen mee in de berekening omdat de groep jongeren nog een groot aantal studenten telt. Aangezien vele studenten niet werken, en ook hun diploma hoger onderwijs (veelal) nog niet behaald hebben, zorgt dit voor een oververtegenwoordiging van niet-werkenden bij laag- en middengeschoolden.

1.2 *In voltijds equivalenten*

Als we de evolutie van de werkzaamheidsgraad in personen vergelijken met de evolutie van de werkzaamheidsgraad in voltijds equivalenten (VTE), krijgen we in Vlaanderen voor 2001 en 2002 nagenoeg een identiek beeld. Deze laatste graad geeft aan welk aandeel van de bevolking zou werken indien het totaal gepresteerde arbeidsvolume herverdeeld zou worden zodat iedere werkende een voltijdse job (37,4 uur per week) zou hebben. De werkzaamheidsgraad in VTE stagneert, maar achter deze stagnatie gaat een tegengestelde beweging schuil: een daling bij de mannen en een toename bij de vrouwen. Vorig jaar was de situatie anders. Toen nam de werkzaamheidsgraad in VTE bij vrouwen ook nog toe, maar was er bij de mannen sprake van een stagnatie, waardoor de totale werkzaamheidsgraad in VTE er nog licht op vooruit ging.

Tabel 2.2

Evolutie van de werkzaamheidsgraad in voltijds equivalenten (België, Vlaams Gewest, Waals Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest; 2000-2002) naar geslacht en leeftijd (Vlaams Gewest; 2000-2002)

	2000 (%)	2001 (%)	2002 (%)	'00-'01 (ppn)	'01-'02 (ppn)
Totaal	65,6	66,1	66,1	+0,5	+0,0
Man	82,1	82,1	81,6	+0,0	-0,5
Vrouw	48,6	49,7	50,2	+1,1	+0,5
15-24 jaar	33,3	34,1	34,2	+0,8	+0,1
25-49 jaar	87,5	88,0	88,1	+0,5	+0,1
50-64 jaar	41,3	42,3	42,5	+1,0	+0,2
Waals Gewest	55,4	55,5	54,6	+0,1	-0,9
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	55,3	55,4	55,5	+0,1	+0,1
België	61,3	61,7	61,4	+0,4	-0,3

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

Dat de Vlaamse werkzaamheidsgraad in VTE stagneert in 2002, terwijl deze graad nog toenam het jaar voordien is niet het gevolg van de evolutie van het aandeel werkzame personen, maar van het totaal aantal uren dat deze werkenden presteren. De hoeveelheid gewerkte uren (het arbeidsvolume) is onder meer afhankelijk van het aandeel deeltijds werkenden. Dit aandeel daalde lichtjes onder de Vlaamse loontrekkenden tussen 2000 en 2001 (-0,2 ppt), terwijl er in 2002 opnieuw een redelijke groei van 0,9 procentpunt werd opgetekend.

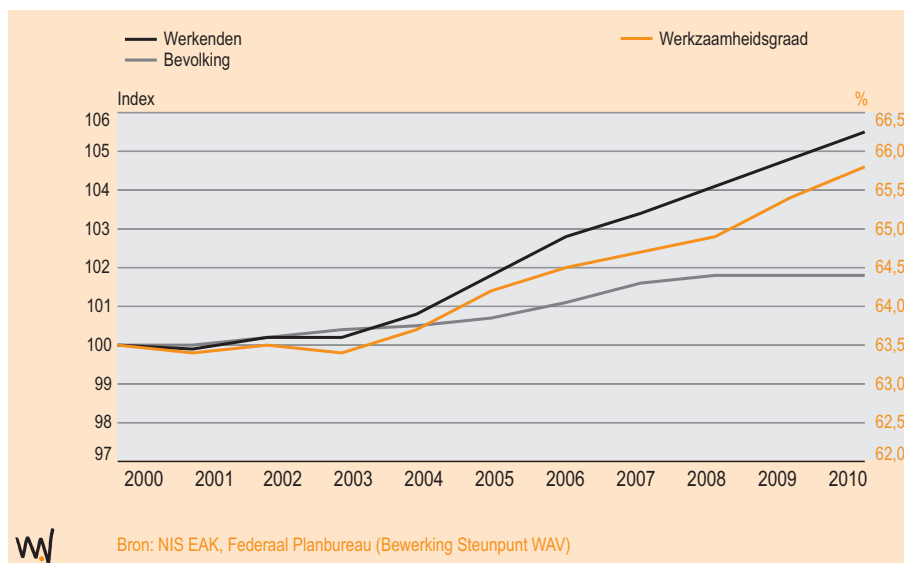
Hfdst. 19

2 *Prognose*

Anno 2002 is de werkzaamheidsgraad voor het tweede jaar op rij blijven steken op zo'n 63,5%. Hierdoor ligt de Europese doelstelling, die op Vlaams niveau vertaald is in het pact van Vilvoorde, om tegen 2010 een werkzaamheidsgraad van 70% te bekomen weer een heel eind verder van ons verwijderd. Op basis van de vooruitzichten op middellange termijn die het Federaal Planbureau jaarlijks publiceert, kunnen we een prognose van de Vlaamse werkzaamheidsgraad berekenen. Volgens de cijfers van het planbureau zou het aantal werkzame personen in België stagneren in 2003, om vervolgens vanaf 2004 terug toe te nemen. We hebben deze procentuele evolutie toegepast op het aantal werkenden in het Vlaams Gewest en samengebracht met de prognose van de totale bevolking op arbeidsleeftijd. Op die manier werd het mogelijk om de Vlaamse werkzaamheidsgraad te ramen tot en met 2010.⁴

Figuur 2.2

Prognose van de werkzaamheidsgraad, het aantal werkzame personen en de bevolking op arbeidsleeftijd (Vlaams Gewest; 2000-2010)

Doordat het aantal werkenden niet zal stijgen in 2003 en ook de bevolking op arbeidsleeftijd nauwelijks verder toeneemt, zal de werkzaamheidsgraad in 2003 voor het derde jaar op rij blijven steken op ongeveer 63,5%. Vanaf 2004 wordt er echter een stijging van het aantal werkzame

⁴ Voor de methodologische achtergrond van dit hoofdstuk, verwijzen we naar de methodologische bijlage.

Vlamingen verwacht. De bevolking op arbeidsleeftijd stijgt ook verder, maar omdat deze evolutie procentueel minder sterk is dan bij de werkenden, resulteert dit in een toename van de Vlaamse werkzaamheidsgraad vanaf 2004. Het resultaat van de drie jaar durende stagnatie is echter dat het streefdoel om tegen 2010 zeven op tien van de 15- tot 64-jarigen aan het werk te krijgen wel bijzonder ambitieus wordt. Volgens onze prognose bedraagt de werkzaamheidsgraad in 2010 net geen 66%.

3 *Wie werkt?*

3.1 *Logistische regressie*

Als we op een andere manier naar tabel 2.1 kijken en de aandacht niet richten op de evolutie tussen 2001 en 2002, maar wel op het verschil in werkzaamheidsgraad tussen de groepen, zien we dat vrouwen minder aan het werk zijn dan mannen, ouderen minder dan de groep tussen 25 en 49 jaar en laaggeschoolden minder dan hooggeschoolden. Als we echter willen weten welke van deze persoonskenmerken (leeftijd, geslacht en onderwijsniveau) het meeste invloed heeft op onze afhankelijke variabele (is men aan het werk?), moeten we gebruik maken van een multivariate analyse. Daarom hebben we de kenmerken leeftijd, geslacht en onderwijsniveau, samen met nationaliteit, ingevoerd in een logistische regressie met het al dan niet werkzaam zijn als afhankelijke variabele. Het model werd getest en goedgekeurd op haar algemene significantie en verklarende waarde. De waarden van de verschillende parameters zijn allen statistisch significant ($P < 0,01$).⁵ In de analyse werd enkel de groep 25- tot 64-jarigen opgenomen omdat het aantal studenten bij de 15- tot 24-jarigen de cijfers met betrekking tot het onderwijsniveau (en dus het hele model) zou vertekenen.

De interpretatie van de parameters in het model gebeurt met behulp van de geschatte odds-ratio's. De geschatte odds-ratio geeft de kans weer dat een persoon in een bepaalde groep vaker aan het werk is dan een persoon uit een andere groep (de referentiegroep), indien alle andere variabelen identiek worden gehouden. Een voorbeeld maakt dit duidelijk. Bij de variabele 'geslacht' nemen we 'vrouw' als de referentiecategorie. De geschatte odds-ratio met als waarde 3,4 wil dan zeggen dat de kans dat een man tussen 25 en 64 jaar werk heeft, 3,4 keer groter is dan de kans dat een vrouw tussen 25 en 64 jaar werkzaam is, indien het onderwijsniveau, de leeftijd

5 Voor de technische uitleg verwijzen we naar de methodologische bijlage.

en nationaliteit identiek blijven. We hebben de logistische regressie ook afzonderlijk uitgevoerd voor mannen en vrouwen.

Tabel 2.3

Geschatte odds-ratio's, berekend met behulp van logistische regressies (naar geslacht) met het al dan niet werkzaam zijn als afhankelijke variabele (Vlaams Gewest; 2002)

	Totaal	Man	Vrouw
Geslacht (man t.o.v. vrouw)	3,4	–	–
Leeftijd (25-39 jaar t.o.v. 50-64 jaar)	9,0	9,3	8,2
Leeftijd (40-49 jaar t.o.v. 50-64 jaar)	7,1	9,5	5,8
Onderwijsniveau (hoog t.o.v. laag)	4,2	3,2	5,0
Onderwijsniveau (midden t.o.v. laag)	2,2	2,2	2,3
Nationaliteit (Belg t.o.v. niet-EU)	6,3	5,0	8,4
Nationaliteit (EU t.o.v. niet-EU)	4,2	3,8	5,0

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

Uit tabel 2.3 met de geschatte odds-ratio's blijkt dat de variabele *leeftijd* de grootste samenhang vertoont met het al dan niet aan het werk zijn. De kans dat iemand in de leeftijdscategorie tussen 25 en 39 jaar werkzaam is, ligt 9 keer hoger dan bij 50- tot 64-jarigen. De vergelijking van de 40- tot 49-jarigen met de referentiecategorie geeft een odds-ratio van 7,0. De invloed van leeftijd is echter niet geheel hetzelfde bij mannen als bij vrouwen. Mannen tussen 25 en 39 jaar hebben 9,3 keer meer kans om aan het werk te zijn dan 50- tot 64-jarigen. Bij mannen tussen 40 en 49 jaar ligt de kans op werk ongeveer op hetzelfde niveau. Bij vrouwen daarentegen is er wel een verschil tussen de 25- tot 39-jarigen en de 40- tot 49-jarigen. Dit duidt aan dat de invloed van de leeftijdsvariabele (ouderen hebben minder kans om werkzaam te zijn) bij vrouwen eerder begint te spelen dan bij mannen. Dit wordt enerzijds verklaard doordat er ook bij de groep tussen 40 en 49 jaar vrouwen zijn die nooit of slechts heel beperkt de arbeidsmarkt hebben betreden en anderzijds doordat vrouwen de neiging hebben vroeger uit het arbeidsproces te stappen dan mannen (Elchardus & Cohen, 2003).

Naast leeftijd blijkt ook nationaliteit een belangrijke invloed uit te oefenen op de kans om aan het werk te zijn. In vergelijking met andere niet-EU-burgers hebben Belgen 6,3 keer meer kans om werkzaam te zijn. Daarnaast hebben EU-burgers 4,2 keer meer kans om aan het werk te zijn in vergelijking met niet-EU-burgers. Maar ook hier constateren we belangrijke verschillen naar geslacht. Bij mannen liggen de geschatte odds-ratio's namelijk heel wat lager in vergelijking met de vrouwen, waar de kans van Belgen om werkzaam te zijn (t.o.v. niet-EU-burgers) de hoogste waarde van het hele model (voor de vrouwen) oplevert (8,4). De hoge odds-ratio's van de natio-

naliteitsvariabele tonen aan dat er voor personen met een vreemde nationaliteit meer aan de hand is dan de klassieke achterstelling van laaggeschoolden, jongeren en senioren.

Het geslacht (3,4) en het hoogst behaalde diploma blijken ten slotte ongeveer een even grote invloed uit te oefenen op de werkzaamheidsgraad. De kans dat middengespoolden werkzaam zijn, ligt 2,2 keer hoger dan bij laaggeschoolden. Bij hooggeschoolden ligt die kans 4,2 keer hoger, maar ook hier zijn er weer verschillen merkbaar tussen mannen en vrouwen. De geschatte odds-ratio die betrekking heeft op het onderscheid tussen hoog- en laaggeschoolden, ligt bij vrouwen hoger dan bij mannen, hetgeen betekent dat de achterstelling op de arbeidsmarkt van laaggeschoolden (gemeten als de kans om werkzaam te zijn) sterker aanwezig is bij vrouwen dan bij mannen.

3.2 ■ ■ Enkele nuanceringsen bij het onderwijsniveau

In het voorgaande deel van dit hoofdstuk werd duidelijk met behulp van een logistische regressie dat het al dan niet werkzaam zijn sterk samenhangt met de onafhankelijke variabelen uit het model. In dit deel splitsen we de Vlaamse werkzaamheidsgraad verder op naar leeftijd, geslacht en onderwijsniveau (onderling gekruist) om een aantal verdere nuanceringsen aan te brengen. De jongste leeftijdsklasse (15 tot 24 jaar) laten we in deze bespreking opnieuw buiten beschouwing omdat het hoge aantal studenten in deze leeftijdscategorie de cijfers vertekenen.

Een eerste belangrijke vaststelling die we lezen in tabel 2.4 is dat de werkzaamheidsgraad het laagst ligt bij laaggeschoolden (52,1%), gevolgd door de middengespoolden (77,2%), terwijl de hooggeschoolden (85,4%) de hoogste werkzaamheidsgraad laten optekenen. Deze vaststelling geldt voor zowel mannen als vrouwen en manifesteert zich in alle leeftijdscategorieën. Het verschil tussen de laag-, midden- en hooggeschoolden op de arbeidsmarkt wordt verder besproken in hoofdstuk 13. Wat ons in dit deel interesseert, zijn de personen die afwijken van dit algemeen beeld.

Uit tabel 2.4 blijkt onder andere dat de werkzaamheidsgraad niet bij alle laaggeschoolden ver onder het niveau van de midden- en hooggeschoolden ligt. Zo bedraagt het aandeel werkenden bij de mannen tussen 25 en 39 jaar met maximum een diploma lager technisch, kunst- of beroepssecundair onderwijs bijna 92%. Ook bij de mannen tussen 40 en 49 jaar met maximaal een diploma algemeen lager, lager technisch, kunst- of beroepssecundair onderwijs ligt het aandeel werkenden op een behoorlijk hoog niveau van ongeveer negen op tien. Daarnaast ligt het aandeel werkenden niet bij alle *middengespoolden* onder het niveau van de hooggeschoolden. Zo ligt

Tabel 2.4
 Werkzaamheidsgraad naar geslacht, leeftijd en onderwijsniveau (Vlaams Gewest; 2002)

(%)	Mannen			Vrouwen			Totaal			
	25-39	40-49	50-64	25-39	40-49	50-64	25-39	40-49	50-64	25-64
Lager onderwijs	71,4	78,8	34,3	44,6	46,6	14,9	58,3	61,3	23,2	38,1
Algemeen lager secundair onderwijs	86,0	90,4	54,3	67,3	66,3	28,9	76,6	76,6	39,8	59,4
Lager technisch, kunst- of beroepssecundair onderwijs	91,8	89,9	51,5	67,7	62,1	24,2	82,4	78,7	39,0	66,1
Totaal laaggeschoolden	85,1	86,1	42,5	59,3	55,9	19,2	73,8	71,5	30,0	52,1
Algemeen hoger secundair onderwijs	89,8	95,0	60,0	81,7	78,0	35,7	85,1	84,9	46,9	73,8
Hoger technische secundair onderwijs	95,5	95,4	61,4	80,2	78,2	35,3	89,6	89,1	52,2	80,8
Hoger kunstsecundair onderwijs	84,2	n.b.	n.b.	82,7	n.b.	n.b.	83,3	n.b.	n.b.	75,6
Hoger beroepssecundair onderwijs	92,3	89,5	63,0	78,3	65,7	n.b.	85,2	75,5	41,3	74,8
Post-secundair niet-hoger onderwijs	96,4	n.b.	n.b.	93,6	n.b.	41,0	95,1	84,1	52,3	85,9
Totaal middengeschoolden	93,4	94,4	61,4	80,5	75,2	33,6	87,3	84,9	48,1	77,2
Hoger onderwijs van het korte type	98,1	97,2	62,9	90,9	86,8	48,2	93,7	90,8	55,1	84,1
Hoger onderwijs van het lange type	94,6	95,4	72,7	87,1	85,3	54,0	91,2	92,0	67,3	85,9
Universitair onderwijs	92,5	93,8	72,8	90,5	85,3	64,8	91,6	90,8	70,8	86,9
Universitair – voortgezette opleidingen	96,3	95,7	87,4	90,1	79,2	n.b.	93,7	91,3	85,5	92,0
Doctoraat met proefschrift	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	91,9	n.b.	93,2
Totaal hooggeschoolden	95,8	95,7	68,8	90,3	86,3	51,6	92,8	91,0	61,7	85,4
Algemeen totaal	92,1	91,5	53,3	80,2	70,9	27,7	86,2	81,4	40,6	70,0

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

de werkzaamheidsgraad bij de mannen tussen 25 en 49 jaar met een diploma van het technisch secundair onderwijs bijzonder hoog. Ongeveer 95% van hen is werkzaam. Dit aandeel ligt zelf hoger dan bij de mannen met hoogstens een universitair diploma in diezelfde leeftijdscategorie. Het aandeel werkenden ligt ook hoger bij totale groep middengeschoolden dan bij de universitaireren in de groep tussen 25 en 49 jaar.

De hierboven vernoemde nuanceringsvinden we enkel terug bij de mannen. Bij de vrouwen sluiten de meer gedetailleerde cijfers beter aan bij de algemene trend dat hoe lager iemand geschoold is, hoe minder werkzaam hij/zij is. Bij mannen is het beeld genuanceerder dan bij vrouwen omdat er een grotere onderwijskloof is bij de vrouwen. Het verschil in werkzaamheidsgraad van hooggeschoolde mannen (88,8%) en hooggeschoolde vrouwen (82,2%) bedraagt slechts 6,6 procentpunt, terwijl dit verschil bij de laaggeschoolden maar liefst 28,9 procentpunt bedraagt (66,5% ten opzichte van 37,6%). De emancipatie van vrouwen op de arbeidsmarkt is dus duidelijk verder gevorderd bij hooggeschoolden dan bij laaggeschoolden. Dit bleek ook uit de interpretatie van de geschatte odds-ratio's uit vorige paragraaf.

Een andere belangrijke vaststelling is dat naarmate het onderwijsniveau stijgt, de werkzaamheidskloof tussen de ouderen (50- tot 64-jarigen) en de middengroep (25- tot 39- en 40- tot 49-jarigen) afneemt. Hooggeschoolden werken met andere woorden langer dan laaggeschoolden. Het verschil in werkzaamheidsgraad tussen de groep 25- tot 39-jarigen en de groep 50- tot 64-jarigen bedraagt bij de hooggeschoolden zo'n 30 procentpunt, terwijl dit bij de laaggeschoolden oploopt tot bijna 45 procentpunt. Personen met hoogstens een diploma hoger onderwijs van het korte type vormen hier wel de uitzondering. Van de 25- tot 39-jarigen onder hen werkt bijna 94%, terwijl dit aandeel bij de 50- tot 64-jarigen gedaald is tot zo'n 55%.

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

Methodologie: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.